

3. โครงสร้างองค์กรในการดำเนินงานด้านสาธารณสุข

ทรัพยากรสาธารณสุขจะกระจายไปยังหน่วยงานที่ดำเนินงานด้านสาธารณสุข ซึ่งมีทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชนและภาคเอกชน

3.1 ภาครัฐ

1) หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบสุขภาพอนามัยของคนไทยทั่วประเทศ

กระทรวงสาธารณสุข เป็นองค์กรที่รับผิดชอบหลักในการส่งเสริม สนับสนุน ควบคุม และประสานกิจกรรมทุกประเภทที่เกี่ยวกับสุขภาพทั้งกายและจิต ตลอดจนความเป็นอยู่ของประชาชนและการจัดให้บริการสาธารณสุข เพื่อให้ประชาชนชาวไทยมีสุขภาพสมบูรณ์ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ และมีอายุยืนนาน ไม่เสียชีวิตก่อนถึงวัยอันสมควร

2) หน่วยงานภาครัฐที่สนับสนุนดำเนินกิจกรรมทางด้านสุขภาพ ได้แก่

(1) หน่วยงานภาครัฐที่ให้บริการด้านสุขภาพ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา) กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงกลาโหม

(2) หน่วยงานภาครัฐ ที่ดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวกับทางด้านสุขภาพ เช่น สิ่งแวดล้อม คนงาน เด็กและสตรี ได้แก่ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงแรงงาน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(3) หน่วยงานภาครัฐที่ช่วยสนับสนุนให้การดำเนินงานด้านสุขภาพเป็นไปด้วยความมีประสิทธิภาพและบรรลุประสิทธิผล ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สนับสนุนด้านแผนงาน) สำนักงานปรมาณ (สนับสนุนด้านงบประมาณ) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สนับสนุนด้านกำลังคนสาธารณสุข) กรมวิเทศสหการ (สนับสนุนด้านความช่วยเหลือต่างประเทศ) สำนักงานสถิติแห่งชาติ (สนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) (สนับสนุนการวิจัยด้านการแพทย์และสาธารณสุข) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ) สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สนับสนุนการมีหลักประกันสุขภาพที่ได้มาตรฐานและเสมอภาค)

(4) หน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบสนับสนุนเพื่อบริการสุขภาพเฉพาะกลุ่ม ได้แก่ สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน กรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์

3.2 องค์กรเอกชนที่ไม่มุ่งกำไร

องค์กรเอกชนที่ไม่มุ่งกำไรที่ดำเนินกิจกรรมทางด้านสาธารณสุข (NPO-Not-For Profit Organization) ในประเทศไทย มีประมาณ 300 - 500 องค์กร ซึ่งองค์กรเอกชนเหล่านี้โดยทั่วไปจะมีลักษณะเป็นมูลนิธิ หรือสมาคมฯ ซึ่งจะต้องไปจดทะเบียนกับกระทรวงวัฒนธรรม (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติและ /หรือ กระทรวงมหาดไทย) จึงจะเป็นองค์กรที่เป็นนิติบุคคลแต่ก็มีองค์กรเอกชนเล็กๆ บางแห่งที่ไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล เช่น ชมรมแพทย์ชนบท กลุ่มศึกษาปัญหาฯ เป็นต้น

องค์กรเอกชนเหล่านี้มักจะได้รับเงินสนับสนุนจากต่างประเทศ หรือการบริจาคภายในประเทศ รวมทั้งการสนับสนุนจากภาครัฐบาล

กระทรวงสาธารณสุขได้ใช้งบประมาณสนับสนุนองค์กรเอกชนปีละ 49.2 ล้านบาท มาตั้งแต่ พ.ศ. 2535 - 2540 และลดเหลือเพียงปีละประมาณ 35 ล้านบาท ใน พ.ศ.2541 - 2546 เพื่อให้องค์กรเอกชนเหล่านั้นดำเนินการใน 4 แผนงาน คือ แผนงานผู้สูงอายุ แผนงานผู้พิการและด้อยโอกาส แผนงานแม่และเด็กและเยาวชน และ แผนงานอื่นๆ สำหรับในปีงบประมาณ 2547 จัดสรรงบประมาณจำนวน 26,369,545 บาท ให้กับ 70/182 องค์กร/โครงการ (ตารางที่ 6.44) นอกจากนี้ ได้จัดสรร

งบประมาณสนับสนุนองค์กรเอกชนเฉพาะด้านเอดส์ 508 แห่ง จำนวน 70 ล้านบาท ใน พ.ศ. 2547 (ตารางที่ 6.45) อันจะเป็นการช่วยรัฐในการพัฒนาการสาธารณสุขของประเทศได้อีกหนทางหนึ่ง

ที่ผ่านมามองค์กรเอกชนเหล่านี้ได้ช่วยให้เป้าหมายการพัฒนาสาธารณสุขบรรลุอย่างได้ผลดีหลายกรณี เช่น การวางแผนครอบครัว การสุขภาพิบาล การอนามัยแม่และเด็ก รวมทั้งการบริการสุขภาพด้วย

นอกจากนี้ องค์กรการชำนาญพิเศษขององค์กรสหประชาชาติ เช่น องค์กรอนามัยโลกก็ได้ริเริ่มการสนับสนุนงบประมาณแก่องค์กรเอกชนที่ไม่มุ่งกำไรเหล่านี้ด้วย ซึ่งเป็นการพัฒนาจากระบบเดิมที่สนับสนุนเฉพาะหน่วยงานภาครัฐเท่านั้น

ตารางที่ 6.44 ข้อมูลองค์กรเอกชนที่ขอ / ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2535- พ.ศ. 2547

พ.ศ.	จำนวนองค์กร			จำนวนโครงการ			งบประมาณ		
	ขอ	ได้	%	ขอ	ได้	%	วงเงินที่ขอ	เงินที่ได้รับ	%
2535	45	42	93.3	91	72	79.1	85,600,000	49,200,000	57.5
2536	142	119	83.8	264	185	70.1	160,844,928	49,200,000	30.6
2537	416	305	73.3	909	654	71.9	334,481,098	49,200,000	14.7
2538	362	103	28.5	615	287	46.7	205,348,213	49,200,000	23.9
2539	150	106	70.7	491	219	44.6	192,234,358	49,200,000	25.6
2540	142	78	54.9	420	180	42.8	230,287,800	49,200,000	21.4
2541	152	101	66.4	258	174	67.4	129,016,142	35,000,000	27.1
2542	177	114	64.4	541	223	41.2	241,270,797	35,760,000	14.8
2543	163	92	56.4	493	191	38.7	257,227,874	46,582,300	18.1
2544	152	66	43.4	411	166	40.4	160,768,084	33,557,800	20.9
2545	161	70	43.5	327	124	37.9	161,955,967	34,965,922	21.6
2546	235	128	54.5	411	251	61.1	160,813,010	34,831,160	21.7
2547	106	70	66.0	295	182	61.7	103,900,200	26,369,545	25.4

- ที่มา:
- พ.ศ. 2535 - พ.ศ. 2544 ได้จากกองการประกอบโรคศิลปะ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ
  - พ.ศ. 2545 - พ.ศ. 2546 ได้จากกองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ
  - กองพัฒนาศักยภาพผู้บริโภค สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

หมายเหตุ: สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ให้การสนับสนุนงบประมาณองค์กรเอกชน ด้านการคุ้มครองผู้บริโภคตั้งแต่ พ.ศ. 2542 - 2546 เท่านั้น

ตารางที่ 6.45 ข้อมูลองค์กรเอกชนด้านเอดส์ที่ขอ / ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2535 - พ.ศ. 2547

พ.ศ.	จำนวนองค์กร			จำนวนโครงการ			งบประมาณ		
	ขอ	ได้	%	ขอ	ได้	%	วงเงินที่ขอ	เงินที่ได้รับ	%
2535	37	23	62.2	42	35	83.3	66,125,734	11,900,000	18.0
2536	38	36	94.7	61	56	91.8	33,123,818	15,000,000	45.3
2537	101	76	75.2	120	91	75.8	72,903,868	10,300,000	14.1
2538	115	94	81.7	209	153	73.2	350,765,292	75,000,000	21.4
2539	186	122	65.6	308	188	61.0	267,232,488	80,000,000	29.9
2540	268	184	68.7	385	247	64.1	309,015,357	90,000,000	29.1
2541	434	244	56.2	725	343	47.3	494,739,684	90,000,000	18.2
2542	596	371	62.2	931	458	49.2	450,972,885	87,262,350	19.3
2543	625	293	46.9	882	372	42.2	368,671,357	60,000,000	16.3
2544	497	371	74.6	730	457	62.6	403,438,189	70,000,000	17.4
2545	660	444	67.3	922	522	56.6	370,340,183	70,000,000	18.9
2546	712	519	72.9	987	605	61.3	337,938,984	70,000,000	20.7
2547	678	508	74.9	868	577	66.5	289,624,851	70,000,000	24.2

ที่มา: สำนักโรคเอดส์ วัณโรคและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ กรมควบคุมโรค

3.3 องค์กรเอกชนมุ่งกำไร

ภาคเอกชนนอกจากมีบทบาทในการบริการสุขภาพแล้ว ยังมีบทบาทในการผลิตกำลังคนด้วย แต่ยังไม่มากนัก ยกเว้นสาขาพยาบาลศาสตร์ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตลอด โดยเฉพาะใน พ.ศ. 2546 มีสถาบันการผลิตเป็นเอกชนไม่มุ่งกำไร ถึง 6 แห่ง ผลิตพยาบาลได้ 586 คน (ตารางที่ 6.46)

ตารางที่ 6.46 จำนวนสถาบันการศึกษา / ผู้สำเร็จการศึกษาของภาคเอกชน พ.ศ. 2540 - พ.ศ. 2546 จำแนกตามสาขาต่างๆ

สาขา	เอกชนมุ่งกำไร								เอกชนไม่มุ่งกำไร												
	สถาบัน				ผลิต				สถาบัน				ผลิต								
	พ.ศ. 2540	พ.ศ. 2542	พ.ศ. 2544	พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2546	พ.ศ. 2540	พ.ศ. 2542	พ.ศ. 2544	พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2546	พ.ศ. 2540	พ.ศ. 2542	พ.ศ. 2544	พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2546	พ.ศ. 2540	พ.ศ. 2542	พ.ศ. 2544	พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2546	
1. แพทยศาสตร์	1	1	1	1	1	53	52	41	49	79	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. พยาบาลศาสตร์	3	4	3	3	3	42	166	174	224	160	6	6	6	6	6	279	329	413	485	586	
3. เภสัชศาสตร์	1	1	1	1	1	88	81	78	108	116	1	1	1	1	1	18	54	61	110	109	
4. เทคนิคการแพทย์	1	1	1	1	1	28	16	55	27	46	1	1	1	1	1	11	15	47	68	107	
5. กายภาพบำบัด	1	1	1	1	1	6	13	7	29	18	1	1	1	1	1	11	21	20	58	65	
6. สาธารณสุขศาสตร์	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1	11	19	25	92	130	
7. ทันตแพทยศาสตร์	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

ที่มา: สำนักประสานและส่งเสริมกิจการอุดมศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ภาคเอกชนมุ่งกำไร ซึ่งดำเนินธุรกิจสถานพยาบาล มีการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายและมีการระดมทุน ปัจจุบัน (พ.ศ. 2546) จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ จำนวน 12 ราย อันได้แก่ โรงพยาบาลเอกชล กรุงเทพมหานคร โรงพยาบาลกรุงธน โรงพยาบาลมหาชัย บริษัทเชียงใหม่การแพทย์ วัฒนาการแพทย์ โรงพยาบาลนนทเวช โรงพยาบาลรามคำแหง โรงพยาบาลสมิติเวช โรงพยาบาลวิภาวดี โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์และโรงพยาบาลศิครินทร์